СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 243. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 19. жовтня, 1926. VOL. XXXIV. No. 243. Jersey City, N. J., Tuesday, October 19. 1926. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ Й МАДЯРСЬКІ СТУДЕНТИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ РУМУНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

БЛУМФІЛД, Ню Джерзі, 17. жовтня. — Українські й мадярські студенти блумфілдської презбитеріянської теольогічної семинарії вислали до всіх висших американських шкіл листа з протестом проти гостини румунської королевої Марії в Америці, закидаючи при тому румунському урядови жорстоке переслідування нерумунських народів.

В сьому листі студенти висказують свое здивовання, що королева найбільше назадницької й беззаконної країни в Европі має дістати гучне принятте в демократичнім краю. На доказ варварськости краю лист подає румунізаційні заходи румунського уряду, звернені проти нерумунських народів в Румунії: Українців, Мадярів, Москалів, Німців і Болгарів.

Так званий Межинародний Комітет Оборони зарядив на завтра в полудне велике протестаційне віче проти переслідування нерумунських народностий румунським урядом. Віче відбудеться на Юніон Сквері.

НЕДОБОРИ В ЮНІЙНІМ БАНКУ.

ПИТСБУРГ, ПА., 16. жовтня. — Стейтові контрольори банків відкрили в юнійнім банку Брадергуд Сейвингс енд Трост Ко. оф Питсбург недобори в сумі 300,000 долярів.

На приказ урядників арештовано 4 урядників банку, яких уряд обжаловує за беправну спекуляцію. Мали вони уживати фондів банку на закупно „бондів свободи" по дешевій ціні, і втратили при сій нагоді кількасот тисяч долярів для банку.

КРАВЕЦЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ РОЗБИЛАСЯ.

НЮ ЙОРК, 17. жовтня. — Конференція представників властителів кравецьких шап і представників кравецьких юній за полагодження кравецького страйку покінчилася невдачою. Конференцію нагло зірвано, а кожда сторона видала заяву, що друга сторона понocить вину за зірвання.

Страйк почав нині 17. тиждень свого тревання.

НУРЕЦЬ ПОЧИНАЄ НОВИЙ СПОРТ.

НОРФОВК, Верджінія, 17. жовтня. — Щоби показати, що переплив Анґлійського каналу не є одиноким спортом у світі, норфовський нурець Клес Евертс перейшов нині пішки дном морського заливу з Олд Пойнт Комфорт до Норфовк, або простір 5 миль. Сього подвигу доконав він за 2 години й 41 мінут. Вийшовши з води, він видав визов усім другим нурцям і добровольцям попробувати побити його рекорд.

КУРЕННЄ Й ЛЮДСЬКИЙ ХАРАКТЕР.

БОЛТИМОР, Меріленд, 17. жовтня. — Др. Найт Данлеп, професор експериментальної (досвідної) психольоґії (науки про людську душу) на університеті Джана Гапкинса, виголосив тут відчит, у якому старався доказати, що всі курці є більше постійними працівниками як не курячі.

Данлеп говорив на основі довгих розслідів. Він каже, що до них довели його балачки, що нібито тютюн шкодить на нерви всякому курцеви, а головно жінкам. Після його досвідів, оба твердження неправдиві. Тютюн не роздражнює людини, але її вспокоює, і не шкодить куренне більше жінкам, як мущинам.

ПІВНІЧНА ЗОРЯ ПРОТИ ПРОМОВИ КУЛИДЖА.

ВАШИНГТОН, 17. жовтня. — На межинароднім бесідницькім конкурсі, який відбувався в сьому місті, виголосив вступну промову президент Кулидж. Промову сю, як всі другі, виголошені на конкурсі, розсилано при помочи радія. На диво, промови Кулиджа на радіо майже не було чути. Тепер Радіова Корпорація Америки, яка розсилала сі промови, пояснює, що промову Кулиджа заглушила сильна „північна зоря", відоме мальовниче явище, яке случається на далекій півночи з більшою або меншою силою.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ХОЧЕ МАТИ ПРАВО ОБМЕЖУВАТИ ЧИСЛО СВЯЩЕНИКІВ.

МИКСИКО, 17. жовтня. — Президент Каес предложив мексиканському конґресови до потвердження ряд заряджень, після котрих уряд мавби мати право заряджувати, кількo священиків має бути в кождій з церков Мексика.

ВЕТЕРАНИ ПРОТИ ПРОРОКА ЯК ПРОТИ ПРИХИЛЬНИКА МИРА.

ПЛЕЙНФІЛД, Ню Джерзі, 18. жовтня. — Злучені ветеранські організації сеї околиці заявили, що вони не будуть брати офіціяльної участи в відслоненню памятника в честь жовнірів, який мається незадовго відкрити на розі вулиці перед одною церквою. Ветерани виступають проти памятника тому, бо на ньому є напись з другої глави пророка Ісаї, в якій говориться про переміну воєнних занять на мирні. Ветерани кажуть, що се агітація проти війни.

ВОРОЖАТЬ ВЕЛИКУ БІДУ ДЛЯ ПАРИЖА.

ПАРИЖ, 15. жовтня. — З бізнесьменських кругів доносять, що Париж буде переходити сеї зими велику і важку кризу. Вправді франк устабілізується, але це потягне за собою велике безробіття Яких 500,000 людей буде позбавлене роботи.

ВЕЛИКА НАРАДА ДОМІНІЙ В ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН, 17. жовтня. — Поpоблено вже всі приготовання до велико-державної конференції, в якій возьмуть участь представники всіх домінїй. Премієр Канади Мекенці Кінг вже прибув. Це вже друга така конференція від вибуху війни. До цеї конференції привязують дуже велику вагу. Журналісти кажуть, що це перший серіозний крок до ліквідації великобритійської імперії.

ЯКЕ В ПОЛЬЩІ УРЯДНИЦТВО?

Найвисша контроля держави так представляє польську бюрократію (урядництво), про що говорив пос. Римар на одному зі засідань сойму:

„Не все кваліфікована, часто зарозуміла, а проте надто трусливa і нездецидована, троха у неї злої волі, марнотравства і злодійства, але куди більше підсвідомого надуживання влади, некарности, незнання прав і приписів, незнання своєї компетенції, скидування праці на инші уряди і других урядників. Це значить, що розростається бюрократія в найгіршім того слова значінню. Папір заняв місце розсудку і розуму".

Таку опінію видала найвисша контроля польським державним урядникам. Чи переборщила? Хиба не договорила до кінця. Хай би контрольори заїхали до галицьких міст і містечок та подивилися на урядників, що з ними мають до діла наші селяни. Щойно тут побачилиби, що це за ананаси управляють державними ділами.

ЯК ПОЛЬСЬКІ ПАНИ ЇЗДЯТЬ.

Через село Тисів веде дорога вузькоторової залізниці, котрою звозять дерево з гір до парового тартаку фірми Лейзор Ґріфель в Болехові. Для перевозки гостей і літників заведено на тому шляху моторові візки, які їздять дуже швидко. Дня 12. серпня ц. р. наїхав такий моторовий візок на 18-літнього хлопця Івана Юрева, що переходив через шлях. Шофер не звернув на це уваги і волік візком трупа яких 50 метрів, хоч шлях рівний і шофер не міг не бачити, що наїхав чоловіка. На візку їхав радник намісництва в Поляницях зі своїми гістьми. Не зважаючи на це, що переїхав чоловіка, він наперся їхати дальше, аж селяне його спинили і завернули візок по судово-лікарську комісію до Болехова. Це вже третя людська жертва, а скотини не можна і числити. Староство і поліція дивляться на те все крізь пальці, а фірма тільки й робить, що „з ласки" вділить дощок на труну для своєї жертви.

НАВКОЛО ПЛАТНІ ПОПАМ.

Останніми часами в громадськім життю Підкарпатської України точиться боротьба навколо питань про платню попам.

Починаючи від „Русской Земли" і до „Карпатської Правди", сторінки часописів повні вщерть цією актуальною справою. Так, „Русская Земля" в одному з останніх чисел з гірким настроєм нагадує тим, хто агітував за підвисшення конгруї (державної платні) попам: ви говорили під час агітації, що для того, аби коблина й роковина (податки з населення, що йдуть попам) на завжди були знесені, треба домагатися вищої платні від держави попам (т. зв. конгруї). Але от в червні місяці цього року т. зв. „апостольскою" більшістю, не дивлячись на протести соціалістичних партій, законопроект про підвищення конгруї було парляментом ухвалено. Що-ж, чи зникли т. зв. роковина та коблина? Аж нісківки!" „Русская Земля" наводить факти, що свідчать про дальшеє існування коблини й роковини. Так нпр. окружний суд в Бордіові за ч. 12086 наказує 70-ти грекокатоликам і бувшим греко-католикам в Бехерові заплатити попови Миколаю Бурику протягом 15-ти днів по 242 чеських корон і 50 гелерів, як нагорода за коблину й роковину за 1920 р., — в разі як не виконають, буде екзекуція (примусові заходи). Такаж самісінька історія трапилася і в с. Чарній. В обох випадках суд вимагає це виплати 5% 1920 року. Точнісінька картина трапилася ще в богатьох карпатських селах. Нпр. піп Бачинський, бувший парох в Великих Лучках і инші!

„Ці факти та документи — говорить „Русская Земля" — говорять самі за себе. Попам мало підвищеної платні з державних фондів, їм мало підвищеної платні за ріжні церковні вправи, їм мало аграрних пошлин (цла). Вони простягають свою „свячену" руку до нашого бідного простого люду, аби здерти з нього останній петак, продати його останню корову за „даровану" вже коблину й роковину".

ЕЛЕВЕЙТОРИ В ВЕНКУВЕРІ ПОРОЖНІ.

Венкувер, Б. К. — Ніколи ще в цю пору венкуверські елевейтори не були порожні так, як тепер. Коли у минувшині у цю пору в елевейторах було зсипано до 15 міл. бушлів збіжа, то тепер є в них не більше, як два мілїони бушлів. Причиною того є передчасна зима в Алберті.

ЛИТВА НЕ ПОДАЄТЬСЯ.

Данціґські газети поміщують розмову з литовським делеґатом до Ліґи Народів Сінзікавсом. Він заявив, що нема мови, щоби між Литвою і Польщею наступило порозуміння, доки Польща не зверне Литві Вильна.

В найблизшім часі, заявив Сінзікавкас, Литва видвигне поново перед форум Ліґи Народів справу Вильна.

ЩЕ ПРО ЧЕХІЗАЦІЙНУ ПОЛІТИКУ.

З преси довідуємося, яких то хитрих методів вживає чеська урядова бюрократія, аби тільки счехізувати всіх і вся на Підкарпатській Україні. Хоч правда, нам добре відомо, що, раз начавши, чехізатори за всяку ціну поставили собі здеціоналізувати наш народ на Підкарпатті. Нині-ж розповідають на шпальтах газет про цікавий факт з чехізаційної практики в Ужгороді..

Тут існує 4-х клясова руська (українська) горожанська школа з паралельними мадярськими клясами. З огляду великої кількости дітей, що кінчили 4 клясу, проектувалося відчинити й 5 клясу, про вішо навіть сам директор сповістив дітей. Як-же довелося дивуватися, коли ніякого 5 курсу не відчинено і то ніби тому, що не знайшлося відповідного помешкання та грошей. Газети повідомляють, що чеський курс існує і що, отже, на чеську школу знайшлися і гроші, і помешкання.

Справа, одначе, вияснилася скоро, коли українське вчительство дало згоду на цілком безплатний виклад та, позатим, брало на себе турботи підшукати відповідне помешкання.

Шкільна адміністрація відмовила вчителям, рекомендуючи дітям... іти до чеських шкіл.

Чи слід ще щось додавати до цих фактів?

СІЯННЄ З ЛІТАКА В ПРОВІНЦІЇ МАНІТОБА.

Провінціональний департамент рільництва зарядив сіяннє з літака. Недавно вислано кілька мішків дикого рижу до стації Корморант озера на Годсон Бей залізниці, щоби його розсіяти з літака по відповідних мочарах, як також мочарах Мус Лейк і Сідер Лейк (найбільші мочари для диких качок на континенті).

Підчас широких оглядин попередного року проф. В. Джексон, з Манітобської Рільничої Колеґії, не находив дикого рижу на північ від 53-ої ширини і тому по його думці качки приходять на полудне в рижову пору. Нема причини, чомуби дикий риж не мав рости в тій околиці і для того вислано літак, щоб його посіяти і так помочи природі.

Є надія, що колиб він принявся, то побільшивби поживу, а цим самим число каче та щурів.

ІМІҐРАЦІЯ ЗА СІМ МІСЯЦІВ.

Оттава. — Іміґрація за послідних сім місяців була о 68 процент більша, як минувшого року за той самий час. Протягом семи місяців прибуло до Канади 86,480 осіб, тоді, як минувшого року прибуло 51,4000 осіб.

МАЮТЬ ПОВІСИТИ ЖІНКУ ЗА МОРД.

Квебек. — Цього літа була засуджена пані А. Галлоп на кару смерти через повішення за замордовання її чоловіка. Вирок смерти мав бути виконаний 15. жовтня. Але що її адвокат вніс відклик, то засуд відложено до 17. грудня.

СТАЛІН ПОБІДИВ ТРОЦЬКОГО

МОСКВА, 17. жовтня. — Опозиція, яку повів Троцький проти центрального комітету комуністичної партії, закінчилася повною побідою Сталіна. Троцький, Зіновев, Каменев, Пятаков, Сокольніков і Евдокімов оголосили стейтмент, в якім жалують свого кроку, яким нарушили партійну дисципліну та позакладали фракції в партії. Вони заявляють, що не відступають від своїх поглядів далі, але піддаються голосови більшости. Вони думають далі працювати в напрямі своїх поглядів, одначе в тих рамах, які прислугують їм на підставі партійної конституції. Партії не будуть розбивати і не будуть творити ніяких нових груп. Дотеперішна їх метода була хибна і шкідлива, бо вона могла довести до розбиття самої партії. Тому взивають вони всіх своїх прихильників, щоби порозвязували всі опозиційні групи і фракції і пішли їх слідом. Лідери опозиції заявили далі, що вони піддаються цілком ухвалам 10. конгресу і резолюціям центрального комітету.

В той спосіб скінчилася акція тої опозиції, яка наробила стільки галасу та з якою звязували малощо не переворот в Росії. По всякій правдоподібности лідери опозиції, коли вже розкаялися, ввійдуть знова на начальні позиції і всьо буде по старому.

ПОЛЬСЬКІ БАНДИТИ.

ВАРШАВА, 17. жовтня. — Варшава дістала в презенті з Америки славного бандита Зелінського, який бушував довгий час в Шікаго та доконав богато нападів та вбийств. В Варшаві хотів він модернізувати бандитизм і поставити його на шикаговську скалю. Початок був добрий. Та коли був в самім розгоні, прилапала його поліція на весілю його сестри і забила пострілом на місци.

СТУДЕНТИ РОБЛЯТЬ ПОВСТАННЄ В ХІНАХ.

ШАНГАЙ, 17. жовтня. — Енергійному мейорови міста треба завдячувати це, що відвернув від міста небезпеку революції. Молоді студенти, які відграють так велику ролю в революційнім руху Хін, хотіли покористуватися дуже важким положенням міста, яке окружене зі всіх сторін ворогами, і викликати революцію. Коли мейор заявив студентам, що при найменший ворохобні з їх сторони, буде до них стріляти поліція без всякого пардону, студенти тим разом роздумалися і місто має хвилевий спокій хоч з того боку. Оборонившись від студентів треба тепер боронитися йому ще проти наступаючих на него хінських генералів.

РАДИКАЛИ ПОСТОЯТЬ ЗА ПОАНКАРЕМ, БО ХОЧУТЬ РАТУВАТИ ФРАНКА.

ПАРИЖ, 17. жовтня. — Радикальні соціялісти, які зібралися на конгрес в Бордо, ухвалили піддержати фінансову політику премієра Поанкаре, але під тим услівем, що він не буде стояти на перешкоді заграничній політиці, яку веде Бріян.

Це вирішенне має дуже велике значінне для Поанкаре, бо без радикалів не мав би він більшости в парляменті і не міг би перевести ніякої реформи.

Кайо критикував давню політику Поанкаре і підніс, що Анґлія два рази зрікалася своїх претенсій до Франції, але Поанкаре волів окупацію Рурщини. Навіть Америка булаби зрікалася, колиб Поанкаре був в своїм часі натискав на це. Та Поанкаре був занятий иншими планами. А тепер, на його думку, Америка не є здібна вже глянути в так далеку будучину, щоби вже тепер згодитися на анульованнє довгів.

АТАКУЮТЬ ГОГЕНЦОЛЕРНІВ.

БЕРЛІН, 17. жовтня. — Хоч пруський сойм полагодив вже справу маєтків родини Гогенцолернів, але атаки проти них не малють. Ріжні республиканські фракції виступають остро навіть проти президента Гінденбурга за його участь в похороні генерала Ґерінґа, бо цей похорон, на якім виступив президент в військовім убранню і з відзнаками давної імперії, був свого рода монархістичною манифестацією. Тимбільше, що Гінденбург дозволив на те, щоби його на похороні і то ще на віддаль міг інтерпелювати Оскар, син бувшого кайзера, в справі участи в маневрах найстаршого сина б. престолонаслідника. Оскар мав поводитися як офіціяльний заступник б. кайзера.

Республиканська преса виступає рівнож проти принцесии Цецилії за те, що вона забрала неправно з музею образ вартости 300,000 марок, який продала швайцарському торговцеви за 2,500 франків. Вони подають, що республиканці почали бойкот навіть нових марок, на яких є образ Фридриха Великого.

ВІЙНА В МАРОКО ЗАКІНЧЕНА.

ПАРИЖ, 17. жовтня. — Міністер війни Пенлеве повідомив кабінет міністрів, що переведено пацифікацію Мароко та що з днем 20. падолиста начнеться виофаровнне армії. В Мароко остане тільки така збройна сила, яка там було в 1921 році.

РУМУНІЯ ШУКАЄ ЛАСКИ В ІТАЛІЇ.

БУКАРЕШТ, 17. жовтня. — Роблять приготовання, щоби приняти аж дві італійські місії. Одна з них має офіціяльно запросити короля і королеву в гостину до Риму, а друга заключити торговельний трактат з Румунією. Румунія уступає на кождім кроці, бо хоче, щоби добути від Італії згоду на прилучення Бесарабії до Румунії.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Загранцею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКИЙ ПІДСТУП

Дня 8. серпня наступила в Варшаві в православнім митрополичім соборі злука польського, католицького, народного костела з церквою православною. Акт злуки підписало 5 православних епископів з митрополитом Діонізієм на чолі. На православе перейшов адміністратор польського народ. костела о. Андрій Гушно і о. Петрушка і другі враз з 30,000 вірними.

Ми не застановлялися би довше над цю справою, коли б тут ходило головно о квестії релігійні, обряд та догми. Та воно так не є. Та злука подібно як колишня унія має головно політичну ціль, з якою ініціятори злуки навіть не криються. Вони виразно заявляють, що вони думають використати ту злуку для тої цілі, щоби мати лекшу контролю над православними душами.

Коли польське католицьке духовенство накинулося на о. Гушна і Петрушку за їх перехід до православія, називаючи їх народними зрадниками по тій причині, що православе було найбільшим ворогом польського народу, оголосив о. Гушно публичний лист, який затитулував „ХИБНА ОПІНІЯ", в якім виправдує свій поступок та опрокидує закид, будьто би він став зрадником народу. „Сегодня — пише о. Гушно — всі люде згідні що до того, що православна церква в Польщі є найбільш льояльною церквою супроти Польщі. Епископи тої церкви побожно слухають всіх приказів польського уряду так, як слухали колись декретів царських", а їх вірні, себто Українці і Білорусини мріють тільки про автономію під Польщею і про народну мову в церкві.

На закид, будьтоби він зрікся польської назви, о. Гушно заявив: „Ми були, є і будемо польським католицьким костелом народним. Тої назви не забороняють нам уживати православні епископи, але відмавяє нам того права польський уряд. Обвинувачуйте за те Ґрабських, що лижуть папські пантофлі, але нікол нас, які були і останемо Поляками з крови і кости. Чим ми би то не були, коли б тільки могли вирятувати Польщу з неволі римських деспотів. Бож і Христос — як кажете — став Жидом, щоби тільки збавити людство. Тому і ми не поповнили дуже великого гріха, коли стали православними, щоби ратувати Польщу".

Підчеркнути тут треба ще й те, що о. Гушно підносить, що це чистий припадок, що в Польщі хвилево православна церква має більшість з Українців, Білорусинів і Росіян. Бо коли б до православія приступили Поляки не так в числі 30,000, як тепер, але в числі десять міліонів, то церква та буде відразу наскрізь польською. о. Гушно подає, що тепер дуже легко може стати польський епископ навіть митрополитом православної церкви. Бо польський костел узнає юрисдикцію митрополита польської автокефальної православної церкви враз з синодом, який складається з епископів обох церков, то є православної і польської народної. Синод той може одначе дуже легко перейти в руки польських епископів, коли вони будуть переважати числом, або коли їх вплив буде такий, що другі, себто православні епископи, будуть йти за ними. Тоді, каже о. Гушно, навіть Українці будуть мусіти сидіти тихо, бо всьо буде йти по закону. Та нова унія, по словам о. Гушна, робить Польщу королевою Европи.

Оттак виправдують православні польські священики перед своїм народом свій перехід на православе. То оправдание оголошене і в американських польських часописях. І видно, що воно переконуюче, коли заспокоїло польську публичну опінію, а навіть польське католицьке духовенство. Бо перше посуджували о. Гушна і його товаришів о зраду, тепер ті закиди устали. Його переписку дістав зі всіх боків тиху апробату.

Ми навели цей факт, щоби щераз повести доказ, як цинічно поводяться Поляки навіть в справах віри. Як бачимо, Поляки остали супроти нас тими, чим були сотки літ тому назад, коли вперве наїхали на нашу землю. Релігія була у них всегда тільки средством для осягнення инших цілей і то цілей чисто політичних. Тому наклоняють вони тепер Поляків навіть до переходу на православе, бо православе з національного боку для них кориснійше. Через православе вони думають скорше спольонізувати Українців і Білорусинів, та доконати цего, чого не доконала унія.

Річ природна, що супроти ворожого наступу повинні ми Українці поставити оборонний вал і то як Українці грекокатолики так і православні. Тут ходить о добро нації, о душу народа. І тому слушно пише „Український Голос", що „нам треба боронитись рівночасно на обох фронтах — греко-католицьким і православнім. Тому і між обома українськими таборами повинно запанувати порозуміння, згода. Хто з греко-католиків юдить проти православних Українців той є союзником Польщі. Таким самим союзником є той православний, що юдить проти греко-католиків. Ми є Українці, а нашими національними церквами є церква греко-католицька і церква православна. Обі вони нам рідні, святі, Божі."

Кождий Українець може належати до церкви, або й ні, може бути греко-католиком, або православним — це справа його власної совісти. Супроти ворожого одначе наступу мусимо стати до боротьби всі як один і ті, що належать до церкви, і ті, що стоять поза нею, греко-католики і православні. Церкву треба боронити, бо вона гуртує біля себе міліони Українців, які могли би попасти в церкві під ворожий нам національно вплив. А що тепер такий час, що обі наші головні церкви: православна і греко-католицька на західно-українських землях в польськім ярмі, то й їм обом треба тепер спільними силами боротися з Польщею, яка є ворогом не тільки українських церков, але й українського народа.

ХТО МАЄ ВЛАДУ В ЯПОНІЇ?

Кождий ученик знає, що Японія є конституційною державою, як приміром Англія або Швеція. Отже політична влада повинна би поділятися між: цісаря, парламент і уряд. Та воно так не є. В Японії ніхто не має влади, хто владу заступає на зовні.

Японський цісар, мікадо, то для Японців бог, але не політик. На основі державної шінтоїстичної релігії мікадо не є заступником бога, лише одним із його божеств у власній особі. Перший японський цісар, якого династія володіє від півтретя тисячеліть, був „сином богині сонця". Коли теперішній мікадо в 1912. році засів на престолі, запросили на коронацію дипломатичний корпус із Токія — на коронацію завдяки якій престолонаслідник стається богом. Посеред майже модерної столиці Токіо, що числить півтретя міліона мешканців, лежить цісарська палата-остров. Поза її широкі зелені рови з водою не продістається ніхто з рухливого життя вулиці, не чути гамору фабрик, яких там усе більше, не чути дебат парляментів. Ніякий міністр не сміє переступити порогів строго бережених теремів палати. Навіть князі і княжни жиють далеко від боку мікадо. Щоби ще ліпше відокремити цісаря Йошіґіто, як це в силі зробити канали і мури, — натякають, будьто би мікадо умово хорий. Мікада в уряді заступає наслідник престола Гіроґіто.

Отже з повище сказаного виходилоби, що в Японії владу має наслідник престола. Але так не є зовсім. Що правда, він жиє між звичайними смертельниками (в гарній обширній палаті, побудованій на взірець Верзалю) та при нагоді показується народови. Та його влада сягає ледви так далеко, що підписує формально документи в імени цісаря та при нагоді приймає чужих дипльоматів. Але такі приняття є неполітичні та звичайно тривають лише кілька хвиль. На останньому новорічному святі перепроваджено попри нього заграничних амбасадорів скорою ходою. Коли престолонаслідник виїздить кудись, то вулиці тоді замкнені, а цілий відділ сторожі на моторових байсиклях супровожає його зачинене авто. Наслідник престола є символом могучости, яку від часу анархістичного атентату двічі так тривожно бережуть, але сама могучість, влада находиться деинде.

То певно в парляменті? Ні. При цьому слід памятати, що японський парлямент вибирає управнена меншість, отже парлямент не є речником народу. З 80,7 міліонів Японців (стільки подає їх остання конскрипція) у виборах до парляменту може взяло участь півчварта міліона. А в Японії тимчасом ухвалено „загальне виборче право", але й воно настільки є „загальне", що поширює число управнених до голосування до 12—14 міліонів. Тимчасом теперішній парлямент потриває ще до 1928. року. Японські партії, то групи без програми, яких лучать особисті й торговельні справи. До певної міри можна їх назвати горожанськими, міщанськими. Два міліони фабричних японських робітників не мають ніодного посла. Ба, ще дебатують над тим, чи позволити їм утворити професійні союзи. Досі лише толерується робітничі стоваришення, а в дійсности вони противорічать законові.

Як би там не було, — скаже знетерпеливлений читач — як би там не утворився японський парлямент, то все таки мусить він мати політичну силу. Але й тут треба сказати: парлямент у Японії не має майже ніякої власти. Навіть не має настільки сили, щоби утворити міністерство по власній вподобі. Теперішній кабінет Вакатзукі з 464-ох теперішних послів має лише 164-ох за собою і здається почувається з тим дуже добре й безпечно. До зменшення значіння парляменту причиняється і те, що він збирається лише один раз на рік, при кінці грудня, а радить ледви три місяці. Така сесія кінчиться звичайно тим, що цілу купу необговорених проектів законів приймають преспокійно (в останній сесії прийняли їх 60).

Коли так, то влада є в руках міністерства? О, ні! Міністри, щоправда, є заступниками могучих груп ріжних бизнесів, але їх особистий вплив дуже обмежений. Трапляється так, що даний міністер-фахівець заключає умову, а потім з жалем констатує, що він „на жаль неуповажнений" до того. Таке було при переговорах у справі німецького торговельного договору.

Хто отже має владу в Японії?

На це питання дуже тяжко відповісти. І обзнакомлені з тою справою не відповідять на це питання зовсім, або дають ріжні відповіди. З ріжних таких відповідей можна дійти до слідуючого висновку:

Владу передовсім мають шляхотські родини південної Японії. Вони вже тому богато соток літ потрапили мікадову владу звузити в свою користь. Одна з тих родин ще нині має великий вплив на армію, инша на фльоту.

На другому місці при владі є родини великих капіталістів із Мітсубішами на чолі. Мітсубіші то великі власники японських банків і промислу. Половина краю задовжена в них.

На третьому місці при владі є тайна рада, що складається з около 30 членів. На зовні іменує її нібито цісар, а в дійсности висилають її впливові родини. Раду цю можна би порівняти з коронною радою инших держав. Ця рада в дійсности рішає про війну і мир і ця рада визначує напрямні японської закордонної політики. Рада все радиться старенького князя Сайонджі, якого шанують як одинокого живучого члена ще тайніщої державної ради.

Князь Сайонджі, який не займає ніякого офіціяльного уряду, то одинокий виконавець влади в Японії, якого можуть назвати по імени. Зрештою знають лише (або й не знають), які родини вважаються могучими. При цьому ще годі відповісти на питання, котрий саме член родини має рішаючий вплив у родинній раді.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Повідомляється членів Тов. Ів. Хрестителя, від. 97, що предсідатель відділу скликує надзвичайні збори на день 24. жовтня с. р. під ч. 47 Hope Ave., до галі української православної церкви, о 2-ій год. пополудни точно. Кождий член і члениця мають явитись без виїмки на означений час, бо є дуже важні справи до вирішення Головним Урядником. Неявившийся член або членица будуть карані грошево, а котрий член не був 3 місяці на зборах і не повідомив предсідателя, той буде суспендований, як не прибуде на згадані спеціяльні збори. Хто з членів спізниться, втратить голос. Збори розпічнуться точно о 2-ій год. пополудни. Хто би хотів вписатись або котрий хотів би вписати свої діти до Мол. Союза, хай зголоситься, а уряд охочо уділить потрібних інформацій. — Мих. Припхан, предс.;

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що місячний мітінг відбудеться в неділю, дня 24-го жовтня, в гали парохіяльній при Оклий і Райс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження, тож проситься всіх членів явитись на мітінг. — Магас Стахів, предс.; В. Гриньків, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

„ПШИЯЦЕЛЬ ПОЛЯКУФ".

У пасейських газетах появилися величезні статті про поворот римо-католицького священика о. Станіслава Кручека, пробоща польського костела на Вол Стріт, з Польщі й Риму.

Статті зацікавили мене, бо вони починаються грубим наголовком, що цілий Пасейк має благословенство папи. Так і пишеться, що всі мешканці Пасейку, без огляду на те, якої вони раси або віри, мають спеціяльне благословенство від папи Пія XI.

Се благословенство дав римський папа о. Кручекови на спеціяльній авдієнції, яку він уділив о. Кручекови дня 23. серпня сього року, а яка тревала цілу годину. На сій авдієнції о. Кручек дістав високе папське відзначене, ордер „Де мерцеде".

О. Кручек виїхав був до Риму разом з польським епископом Пжездзєцьким, котрий вертав з Евхаристичного Конгресу в Шикаго. Се той самий епископ, що на Евхаристичнім Конгресі виголосив промову, що українська католицька церква вже скінчила свою історичну ролю та що її вже час похоронити.

Найцікавійша частина історії о. Кручека відноситься до його авдієнції у римського папи. о. Станислав Кручек каже:

„Папа Пій перший поздоровив мене **польською мовою**. По звичайних поздоровленнях, підчас котрих я поцілував його в перстень, він дав знак, щоби я сів на кріслі при його бюрку, і я почав оповідати йому про діяльність архиепископа Цепляка в Америці та про послідні години архиепископа.

„Папа Пій роспитував відтак про здоровля епископа Оконора, і тішився дуже, що епископ ще може сповняти свої обовязки."

Епископ Оконор се айриський біскуп у Нюарку, котрого Українці знають з того, що він заборонив пасейським українським католикам в галі української школи, записаної на українську католицьку церкву, віче протестаційне проти польсько-римського конкордату.

На другий день після авдієнції в папи о. Кручек мав авдієнцію в папського секретаря, на якій говорено про розділ маєтку по архиепископі Цепляку. о. Станіслав Кручек каже, що після згоди з папським секретарем переважаюча частина спадщини по Цепляку має бути зужита на польські патріотичні цілі в Польщі, а передовсім на вихование дітий в Польщі та на піддержанне польських інвалідів. Се зрештою зовсім природне для того рода польського патріота, яким був епископ Цепляк.

Я вважаю займим додавати до слів о. Кручека свої думки. Кождий читач знає, що я думаю про цілу справу. Двох думок у нас про се відай нема.

Д. П.

НАРОД СЕ МАЄ ЗРОБИТИ.

В боротьбі, яку розвели серед американських Українців епископ Богачевський з своїми приклонниками, забирало вже голос богато людий, висказуючи свої думки. Було богато людий з високими школами, які однак нічо розумного не сказали, лишень голословно заявилися за епископом та його редактором. Тепер я позволю собі сказати свою опінію, хоча я не маю високих шкіл.

Мені видиться, що школи тут ні причому. Не в школі сила, а в серци. Як хто має щире українське серце, яке беться за українським народом, той без труду пізнає, куди йому йти. Якби епископ Богачевський і його редактор мали українське серце, то вони не булиби розводили серед українського народа в Америці братовбийчої боротьби, але старалибся нас зеднати; не ослаблялиби нас, але скріплялиб.

Я мав недавно в нашім Нюарку нагоду бачити, що може зробити правдивий патріотичний священик і нарід. Дня 3. жовтня відбулося тут урочисте посвячене одної вулиці, яку перемінено з імени Вашингтона на імя Падеревського. Хто се зробив? Ніхто инчий, лишень місцеві Поляки своєю зорганізованою силою.

Дивлячися на сю параду, я подумав собі, що й наші Українці моглиби зорганізуватися в велику силу й зробити немало для розславлення імени України, якби його не розбивали, але єднали.

На сьому святі виступив місцевий польський католицький священик з церковним свяченем. Вийшов у ризах і святив вулицю на імя свого пяниста. Дивлячися на сю параду, я нагадав собі на те, як наші священики мечуть камінням на українського Мойсея Івана Франка, який прецінь для нас має богато більше значінне, як Падеревський для Поляків.

Коли українські священики не хочуть робити серед Українців такої роботи, яку роблять серед Поляків польські, то український народ мусить узятись самий до справи. Нема нам чого спускатися на духовенство, яке дається вести єзуїтським вихованкам. Духовенство під обухом Риму й Варшави, і не то, що не потрафить помогти нам, але не потрафить навіть уратувати себе самого.

Не ждім на поміч від них, бо вони більше нашої помочи потребують, як можуть нам дати. Не дивімся на них, ратуймося самі перед затяганнем нашого народа в табор Твердохліба.

Стефан Дідора, Нюарк, Н. Дж.

ПРИХОДИМО ДО ДІЛ.

Як видно з вісток у ґазеті, боротьба межи народом і епископом Богачевським уже переходить від слів до діл. Народ відчув глибоку зневагу, яку завдав йому епископ Богачевський, прищіплюючи народови на польське бажанне назву Рутенів, обкидуючи болотом честь Івана Франка, зневажаючи Тараса Шевченка, виступаючи проти українських орґанізацій, ведучих допомогову акцію для старого краю. Народ відчув болючо всі ті численні зневаги, але народ не відповідає на них зневагами зневажаючих. Хто читає голоси преси й читачів, той бачить, як поважно заховується нарід мимо тяжких обид. Він не кидає обид, визиваюк, але на обиди відповідає гідно, не словами, але ділами.

Як видно з газет, відповіди не всюди однакові, але дуже до себе подібні. Можна сказати, що український народ в Америці той ніж, яким епископ замахнувся на нарід, повернув на самого епископа. Епископ сказав, що його церква називається не українська, але рутенська, а народ сказав епископови: „Тримаю тебе за слово: коли вона рутенська, то держи її собі. Ти Рутенець, а ми Українці, і нас ти не обходиш".

Сказавши таке, нарід почав здержувати податок на епископа (катедратик). Як епископ Рутенець, то най йому Рутенці дають катедратик. Що обходить Українців податок на рутенського епископа?

Другі домагаються від епископа віддання церкви на нарід. Сим вони кажуть: Як довго ми думали, що наша церква належить під українського епископа, так довго ми признавали епископа. Колиж тепер епископом став Рутенець, то се епископ не наш.

В ціх инших церквах пішов страйк. Люди перестали ходити до церкви. Ми вірили, що наша церква йде з українським народом. Коли вона не йде, а хоче нас завертати назад до 1848. року та до панщини, то най собі самий епископ до неї ходить.

Рутенський епископ та його прихильники кричать тепер, що се відступство від церкви. Та се не відступство від церкви. Се видно добре в тих громадах, де є священиками щирі українські патріоти, які виступають проти рутенської політики епископа. Як Українці відступають від церкви, то вони відступають від рутенської церкви, а шукають щирої української церкви. Українці лишень не хочуть датися рутенцям завести себе до відступства від України.

Г. Хлистун, Ню Йорк.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

О. др. Філемон Григорій, професор православної релігії при державній гімназії в Чернівцях родився як син селянина в Глинници 18. червня 1884. По укінченню гімназії зложив 1904 року іспит зрілости (матуру) а по укінченню богословських наук був з січня 1909 року промовований на доктора богословія. Ставши 1910 року священиком, був він катехитом, а 1911 року сталим професором релігії при II. (українській) державній гімназії в Чернівцях. Написавши габілітаційну задачу: „Der Ursprung d. Religion", поїхав на дальшу науку до Відня і Берліну, де його захопила світова війна. Підчас війни обняв він і службу військового священика. Він написав ще більшу працю: „Die Epiklese in den orthodox-katholisch. Liturgien des Morgen-Landes" („Епіклеза в православно-католицьких літургіях Сходу". Після 15-літної служби умер по тяжкій слабости 25. марта 1925 р. проживши 40 літ. Полишив вдову з двома дітьми, що тепер живуть у крайній нужді під румунським канчуком.

Покійник належав до всіх українських товариств у Чернівцях і в час вільний від службових обовязків і студій, брав живу участь в українськім культурнім і громадськім життю. Перед війною як директор хлопячої бурси ім. Федьковича здобув собі щирі симпатії так учнів як і їх родичів. Покійний відзначався і бистрим умом, надзвичайною працьовитістю і прямо жіночою лагідністю вдачі, що дуже гармонізувала з його духовним станом. Як гарний український патріот відчував він дуже болючо румунське ярмо, і цей біль загнав його передчасно до гробу як жертву лютого румунського окупанта. Земля хай буде йому пером!

Подав **о. М. К.**

НА ПОМІЧ СТРАЙКУЮЧИМ В ПАСЕЙКУ, Н. ДЖ.

PITTSFIELD, MASS.

Відділ 150 У. Н. Союза, Тов. ім. М. Грушевського, на мітінгу дня 10-го жовтня на поклик тов. предсідателя П. Шульган, жертвували: П. Шульган $1.00; Розалія Басіста, Н. Стефанюк, ст., І. Яремій, А. Гуска, П. Яремій і Н. Соколовський по 50 ц.; Т. Соколовський мол. 25 ц. — Разом $4.25.

О. Яремій, секр.

ПОЗІР! ЕМБРІДЖ І ОКОЛИЦЯ!

ЗАХОДОМ
БРАТСТВА СВ. О. НИКОЛАЯ
в Емрбідж, Па., від. 226. У. Н. Союза
— відбудеться —
В НЕДІЛЮ, 24. ЖОВТНЯ 1926
о годині 3. спополудня
В СЛОВЕНСЬКІЙ ГАЛИ.
ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ
ВІЧЕ

в пекучих національних справах українського народа в краю й в Америці, як: Яке становище має заняти наш нарід супроти зусиль повернути його церкви на службу польської окупації? Кому мають служити епископи й церква: народови чи окупантови? Чи має народ право святкувати память каменярів своєї визвольної боротьби? Чи має народ право називатися таким іменем, як йому подобається?

Промовляти будуть: Омелян Ревюк, редактор Свободи, органу У. Н. С., і місцеві та довколичні бесідники.

Приходіть усі, що цікавитеся народними справами. 243-44

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Приготовання до свята Першого Падолиста.

Перший Падолист, день відродження української держави в Галичині, набирає якo національне свято серед української суспільности незвичайної поваги. Доказом сего був ентузіязм, з яким присутні на зборах, скликаних з ініціятиви Стрілецького Гуртка в Филаделфії, рішили торжественно відсвяткувати сей день памятний в нашій історії. Збори відбулися в четвер дня 14. с. м. Рішено устроїти святочний концерт в день 14 падолиста о год. 7-ій вечером. Обговорено точки програми й вибрано комітет з девять осіб, яким поручено виготовити повну програму свята. Слідуючі збори, на які рішено скликати всі товариства і братства і на яких буде о-конечно принята програма свята, яку предложать вибрані в комітеті, відбудуться в четвер, дня 28. с. м. в домі Українсько-Американських Горожан, при 847 Норт Френклин Стріт, точно о год. 8. вечером. На сі збори запрошуємо відпоручників всіх товариств, при чім вже сама вістка в часописах уважається для каждого товариства запрошенням.

За Комітет свята Першого Падолиста:

Д-р **Павло Дубас**, секр.

БРУКЛИН, Н. Й.

Вражіння з концерту в Йонкерс.

Прочитавши в „Свободі" оголошення, що в Йонкерс приготовляє Хор ім. М. Лисенка свято Франка на день 3-го жовтня, поговорив я з приятелями, щоби поїхали на концерт. Нема в нас свого, поїдьмо до других. Були ми в Ню Йорку, поїдемо і до Йонкерс, щоб придивитись, як Українці шанують українського Мойсея.

Дорога до Йонкерс гарна, околиця гориста і романтична. Місточко чисте з двоповерховими будинками. В місті повно деревини. Горобці весело цвіркають, неначеб запрошували гостей до себе: ходіть, ходіть.

Приїздимо до міста і заходимо до Филипсбург Галі. Концертова галя простора, чиста. На естраді виставлений образ Івана Франка. Галя повна, набита по береги! Відчиняєть ся куртина, виходять русалки, а за ними соловії. Стають на призначене місце, а за ними виходить учитель п. Фатюк. Відразу можна було пізнати, що хор добре вишколений, п. Фатюк вивчив хор взірцево. Такий хор годен каждого вдоволити.

Всі точки хору випали знаменито. Не буду розписуватися над всіми точками концерту, бо про те вже була допись. Належить дійсне признання громаді в Йонкерс, що урядила таке красне свято. Навіть найменша дитина зрозуміла, що се було велике свято, що Франко це народна святість.

Час минає, концерт кінчився. Прийшла пора опускати галю, а люде прямо салі не хотіли опускати. Питаю людей: Як це у вас, що всьо так гарно складається? А люде кажуть: Бо у нас добрий і патріотичний парох о. Сполітакевич, у нас і добрий дякоучитель п. Фатюк, у нас є доволі і других гарних народних робітників. Словом, нас в громаді одно українське у нас в громаді одно українське серце і одна українська душа у всіх. Чи не моглоби так бути й у нас? — думав я собі по дорозі, вертаючи з концерту до дому.

Григорій Бардак.

НАФТОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ.

Історія нафти є приблизно така сама, як історія вугілля, і так само нафта не є нічим иншим, тільки останками колишньої, передісторичної ростинности. На протязі довгих тисячеліть, під хемічним впливом горячі і натиску підводні ростини і разом з ними тіла риб та всяких водних тварин розкладалися і залишили по собі теч, яка хемічно складається з вугля (карбон) і водня (гидроген). І так само, як вугілля в землі захоронене верствою лупку чи то скаменілої глини, таксамонафта захоронилась через те, що, проникла в лупкувату глину та пісок і поміж нею виросли верстви лупку або вапняка. Таким способом потворилися в землі величезні нафтові калюжі, з яких нафта або сама природно витікала або, пізніш, коли знадобилась для масового ужитку, стали її штучно витягати й ціджувати.

Такі жерела нафти є в ріжних сторонах світу, найбільш у Злучених Державах, які дають мало не цілі дві треті нафтової продукції світу. Четверту частину всеї нафти на світі дає Мексико, а після нього на третім місці щодо нафтової продукції стоїть Росія.

Зрештою з давних давен люде знали, що нафтою можна світити. Для освітлення вживали її ще стародавні Римляне. Також думали колись, що нафта добра для лікування деяких слабостей, і Індіяне в Америці, а за ними і білі поселенці вживали її на ревматизм. Та теперішний ужиток нафти, що в самій Америці жене двацять міліонів автомобілів, дає мазь для мало не всіх машин, уживаних в індустріяльній продукції і транспорті, і є сирим матеріялом для виробу близько пятьсот ріжних продуктів. — справа порівнюючо нова. Першу нафтову компанію зорганізовано в Пенсилвенії в 1854 році. Зразок добутої нею ропи аналізував славний тогочасний хемік, професор Венямин Сидиман, котрий показав, як добувати з неї ріжні олії для освітлення, для мазання колес і для виробництва газу. В 1859 році Е. Л. Дрейк провертів в Титусвил в Пенсилвенії перше нафтове жерело і він придумав ті способи верчення, які є в ужитку ще й по нинішний день. На протязі яких трицяти літ Пенсилвенія мала в себе всі найважніщі нафтові промисли. В останнім десятилітю минулого століття стали добувати нафту в Огайо й Індіяні, на початку двацятого століття в Оклагомі і північнім Тексасі, а щойно останніми часами в Тексасі понад морем, а в Калифорнії і в Вайомінґ.

Добування нафти з землі є справа не легка і доволі коштовна. Передівсім треба ґеольога-специяліста, щоби вирішив, чи є надія добути нафту в такім місці, де її ще досі не добувано. Певна річ, що й найліпший знавець нафтових жерел може помилитись і тоді вся дальша праця буде даремна. Коли є познаки, що в землі є нафта, нафтова компанія звичайно арендує ту землю від власника, платячи йому окрім арендних грошей ще й якийсь відсоток прибутку. Далі, приходиться стягнути на місце всяке знаряддя, матеріял і машини потрібні для верчення, що знов робота не легка й не дешева, так як для виверчення одної глибокої ями треба того знаряддя яких 150—200 тон. Взагаліж кошти верчення бувають рівні: від трох тисяч долярів, коли нафта не глибоко під землею, до двацяти, сорока й буває, що сто тисяч, коли треба вертіти дві або й три тисячі стіп у глибину. Коли довертяться до жерела, то буває, що нафта рине струєю, як фонтан, але це не часто буває. В Америці одно жерело дає пересічно по пять барил нафти на день.

Але просто з землі тече тільки так звана нафтова ропа — сира, нечиста нафта. Щоби з неї мати готові для вжитку нафтові продукти — газоліну, керосин, ріжні мазі, парафиновий віск, топливо, асфальт, кокс і таке инше — треба ту ропу переварити в рафінеріях. Дальша проблема, значить, щоб перевести її до рафінерій, які звичайно є далеко від жерел нафти, здебільша біля морських портів або головних залізничих центрів. Давніш ропу перевозили возами, по кілька барил на возі, і бувало в Пенсилвенії можна було бачити тисячі таких возів, що тягнулися по дорогах тисячі миль. За яких 50 літ тому загально заведено новий спосіб транспорту нафтової ропи. Спускають її довжезними трубами („пайпами"), які проведено скрізь від нафтових жерел до рафінерій.

В рафінеріях ропу розкладають через ступневе огрівання. Справа в тім, що вона складається з частин, які є не однаково тяжкі, залежно від того, скільки в котрій вугля і скільки водня. Деякі з тих частин є гази, ще инші течі і ще инші тіла цілкі, тверді. Чим лекша яка частина, тим швидше вона кипить і виділюється. І так, коли нафтову ропу помало огрівати до все вищої температури, то наперед виділяється з неї газ, який має один атом вугля на чотирі атоми водня. Далі, при дальшім огріттю, відстається газоліну, в якій є яких 5 до 10 атомів вугля, а коли ще далі розгрівати ропу, понад 400 степенів (Фаренгайта), виділюється керосин, що має 10—15 атомів вугля і служить як нафта для лямпів з ґнотом. Така дестіляція іде далі аж до температури понад 700 степенів і все чим вища температура, тим тяжчий, густіщий продукт: парафина, з якої роблять всякі мазі та смаровила, парафиновий віск, нафта для топлива, асфальт, кокс. Наприклад, нафтова ропа, яку добувають у Тексасі і в Оклягомі, дає 4 відсотки ґазу, 25 відсотків газоліни, 15 відсотків керосину, 40 відсотків топлива, 12 відсотків парафини і 4 відсотки коксу. З огляду на великий розвиток автомобільної індустрії найважнішим нафтовим продуктом є очевидно газоліна. Не менш важні всякі парафінові продукти й мастила для машин.

Нафтові продукти — газоліну, керосин, то-що, як теж і сиру ропу, де нема труб, перевозять в окремих сталевих ваґонах-„тенках", по шість до дванацять тисяч гальонів в кождім. Для транспорту по морях служать теж специяльні кораблі „тенкери", в які напускають нафту помпами і так же її вибирають з кораблів. Так як американська нафта розходиться по всім світі, то й „тенкери" творять значну частину американської торговельної фльоти. Сама „Стандард Ойл Компані оф Ню Джерзи" має їх аж 57 і через те рахується також найбільшим з приватних корабельних підприємств в Америці.

Нафтова промисловість в Америці є в руках великих корпорацій, з яких найбогатші і найбільш відомі ріжні „Стандард Ойл" компанії (в Ню Йорку, Ню Джерзи, Каліфорнії, Індіяні), „Тайдвотер Ойл Компані", „Тексас Ойл Компані" та инші.

Та хоч як великі ті нафтові промисли по всім світі, то обраховують, що при теперішнім зужиттю нафти її через яких двацять літ не стане, — будуть вичерпані всі відомі жерела. Звичайно, хеміки й учені специялісти вже наперед думають, звідкіля тоді нафти взяти. Мабуть тоді звернуться до так званого нафтового лупка-каменя, просякнутого органічною матерією, похожою на віск, яка, коли її розігріти, перетворюється у нафту. Това того каменя може дати від десяти до пятьдесяти гальонів нафти. В Колорадо і в Юта є цілі гори того нафтового лупка, але поки що через великі кошти лупання й топлення він не може робити конкуренції плинній нафті.

ХОТІЛИ ВКАМІНУВАТИ КОНСЕРВАТИВНОГО КАНДИДАТА.

Монтреал. — Як дуже не любить населення Квебеку консерватистів, свідчить найліпше те, що вечером в день домініяльних виборів, велика товпа Французів мало що не вкамінувала консервативного кандидата Г. Бейка в повіті Шамбли-Вершер.

Товпа, складаюча з 200 розярених виборців, зоруженних в буки, каміння і смолоскипи, окружила дім кандидата ще заки вислід голосування був відомий, і хотіла вдертись до середини. Кандидат мусів вистрілити через вікно понад товпу кілька разів, по чім вона відступила від його дому на яких 30 кроків. Зараз по цім, окружили хату приятелі консервативного кандидата і не відступили до рана, хоч ворожа до них товпа обкидала їх буками і камінням. Рано прибула поліція і розігнала „воюючих" оповіщенням, що вибраним зістав лібералький кандидат Дж. В. А. Лондлой.

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного). (13)

— Царевичу! — скрикнув Вяземський. — Якби тобі було рочків зо пять більше та не бувби ти синок государів, яб за безчестя визвав тебе в Москву на Троїцьку площадь, помірялисьби ми з собою, і сам Бог розсудивби, кому володіти шаблею, а кому на гуслях грати!

— Атанасе! — сказав строго цар. — Не забувай, перед ким говориш!

— Щож, батюшка, господине Іване Василевичу, — відповів зухвало Вяземський, — коли винен я перед тобою, вели мені голову стяти, а царевичеви не дам себе безславити!

— Ні, — сказав лагіднійше цар, котрий за молодецтво прощав Вяземському його язик, — ще час Танасови голову рубати! Нехай ще послужить на царській службі. Я тобі, Атанасе, радше скажу пісню, що роскажував мені минувшої ночи сліпий Фільо.

„В славнім Ростові, в гарнім городі, проживав добрий молодець, Олекса Попович. Полюбив він над життє молоду княгиню, імени не пригадую. Але була вона, княгиня, замужем за старим Тугарином Змієвичем, і як не бився Олекса Попович, все тільки відмови від неї діставав. — Не люблю, бач, тебе, добрий молодче; люблю одного мужа мого, милого, старого Змієвича. — Погоди, сказав Олекса — полюбиш же ти й мене, голубонько!— Взяв дванайцять слуг, своїх добрих, вломився в терем Змієвича і порвав його молоду жінку. — От славно зробив еси, добрий молодче,— сказала жінка, — умів ти мене любити, умів і мечем здобути; і за те я тебе люблю над життє, над світ, над старого поганого мужа мого Змієвича!"

— А що, Атанасе, — додав цар, уважно дивлячися на Вяземського, — як подобалась тобі казка сліпого Філька?

Жадно слухав Вяземський слова Івана Василевича. Попали вони в душу його, неначе іскри в суxе сіно, занялася страсть в груди його, запалили очи пожаром.

— Танасю, — продовжав цар, — я сими днями іду молитися в Суздаль, а ти ступай в Москву до боярина Дружини Морозова, спитай його за здоровле, скажи, що я ось прислав тебе зняти з нього мою опалу... А возьми, — додав він значучо, — возьми з собою для поваги, як найбільше опричників.

Серебряний бачив, зі свого місця, як Вяземський змінився на лици, і як дика радість мелькнула на його чертах. та не чув він, про що була бесіда між ними.

Колиб здогадався Микита Романович, чого радується Вяземський, забувби він, що царь близько, схопивби він зі стіни острую шаблю і роztявби Вяземському буйну голову. Погубивби Микита Романович і свою головоньку, та спасли його на сей раз дзвінкі гуслі, дзвони двірцеві і гамір опричників. Не дочув він, чого радується Вяземський.

Наконець Іван встав. Всі придворні загуділи, як бджоли, зрушені в улию. Хто лише міг, піднявся на ноги і всі по черзі стали приступати до царя, діставати від нього сушені сливки, котрими він обділяв братію з власних рук.

В той час крізь товпу дібрався опричник, котрий не був на пирі, і почав щось шептати в ухо Малюті Скуратову. Малюта олютився, і гнів намалювався на лиці його. Завважав се цар і став домагатися обяснення.

— Государю! — скрикнув Малюта, — діло нечуване! Зрада, бунт против твоєї царської милости!

При слові „зрада" цар поблід і в очах його блиснуло.

— Государю, — продовжав Малюта, — оноді післав я навколо Москви обізд, щоби знати, государю, чи так московські люде захоують царський указ. І се, незнаний боярин з холопами напав на обізжих людей. Многих убили на смерть, і страшно покалічили моого стремінного. Він сам тут стоїть за дверми, страшно побитий! Прикажеш покликати?

Іван кинув оком на опричників і на всіх лицях прочитав гнів і обурення. Тоді лице його приняло вираз якогось дивного задоволення, і він сказав спокійним голосом:

— Покликати!

Небавом розступилася товпа і до палати ввійшов Матій Хомяк, з завязаною головою.

IX.

Суд.

Не стер Хомяк крови з лиця, замазав нею нарочно й завязку й одіж: нехай ось побачить цар, як збили слугу його!

Прийшовши до Івана, він упав ниць і очікував на колінах дозволу говорити.

Всі з цікавостю дивилися на Хомяка. Цар перший перервав мовчанку.

— На кого ти просиш, — спитав він: — як було діло? Роскезуй за порядком!

— На кого прошу, і сам не знаю, наш ти православний царю! Не сказав він мені, собака, свого роду-племени. А бю чолом твоїй царській милости, в побою моїм і в калітстві, що бив мене своїм великим зухвальством незнаний чоловік!

Загальна увага подвоїлась. Всі сперли дух. Хомяк говорив дальше:

— Приїхали ми, государю, обіздом в село Медведівку, коли се вони, окаянники, Бог-зна відки взялись, спали на нас як сніг на голову, порізали, потяли люда з десять, а других повязали; а боярин їх, розбійник, хотів-було нас всіх повішати, та двох станичників, що ми були в обізді ймили, велів розвязати і пустити на волю!

Замовк Хомяк і поправив на голові свою завязку. Недовірчивий шопіт пробіг проміж опричниками.

Оповідання здавалось неймовірним. Цар не повірив.

— Годі, чиж правду ти говориш, серденько, — сказав він, прошиваючи Хомяка наскрізь своїми допитливими очима, — чи не перевернулось у тебе в голові? Чи не на пиятиці тебе покалічено?

— Готов на свою правду хрест цілувати, государю; кладу голову в застав за слово моє!

— А скажи, чому не повісив тебе незнаний боярин?

— Мабуть надумався; нікого не повісив; приказав тільки всіх нас різками вибити!

Шум знов піднявся в зборі.

— А чи богато вас було о-бізді?

— Пятьдесять люда, а я пятьдесять перший!

— А чи богато їхніх було?

— Ніного гріха таїти, їхніх було меньше, от-так люда з двайцять або трийцять.

— І ви дали себе повязати і вибити, як баби! Що вам такого сталося? Чи руки вам піскли, чи душа забігла у пяти? Ій богу, сміху варто! І що се за боярин середо дня напав на опричників? Бути не може! Вони то, правда, хотілиб знищити опричнину, та рече! І мене зілиб, та зуб неймe! Слухай, коли хочеш, щоби я тобі повірив, назви сего боярина, або признайся, що все неправда. А не назвеш і не признаешся, то не впечесь тобі, серденько!

— Надіє-государю! — відповів твердо стремінний, — бачить Бог, я говорю правду. А тратити мене, твоя воля! Не боюся я смерти, боюсь кривди; і що до того поклинуюся на цілу рать твою!

В тім він зглянувся по опричниках, немов покликуючи їх на свідків. Як-раз зір його стрітився із зором Серебряного.

Трудно описати, що зробилося в души Хомяка. Здивоване, сумнів і в кінці злобна радість намалювались на його обличю.

— Государю, — сказав він встаючи, — коли хочеш знати, хто напав на нас, порубав товаришів і приказав вибити нас різками, то повели он-тому бояринови назватись по мени, по прізвищу!

Всі звернулись на Серебряного. Цар наморщив безволосі брови й пристально в нього вдивлявся, але не говорив ні слова. Микита Романович стояв нерухомо, спокійний, та блідий.

— Микито! — сказав в кінці цар, протяжно вимовляючи кожде слово, — ходи сюда. Ставай до відповіди. Знаєш ти сего чоловіка?

— Знаю, государю.

— Нападав ти на него з товаришами?

— Государю, чоловік сей з товаришами сам напав на село...

Хомяк перебив князя. Щоби погубити ворога, він рішився не щадити самого себе.

— Государю, — сказав він, — не слухай боярина. Він на мене видумує через те, що я малий чоловік і тут між нами правди не буде; а прикажи зробити слідство, або прикажи хоч мучити нас обох, то так вийде межи нами правда.

Серебряний згірдно поглянув на Хомяка.

— Государю, — сказав він, — я не відпираюся свого діла. Я напав на сего чоловіка, велів його з товаришами бити різками, за те велів бити...

— Досить! — сказав строго Іван Василевич. — Відповідай на допит мій. Чи знав ти, коли напав на них, що вони мої опричники?

— Не знав, государю.

— А коли хотів повісити їх, признались вони тобі?

— Признались, государю.

— Чомуж ти надумався їх не вішати?

— Тому, государю, щоби твої судді зробили суд над ними.

— Чомуж ти з самого початку не відослав їх до моїх суддів?

Серебряний не знав, що відповісти.

Цар вплив в него допитливий зір і старався вникнути в саму глубину души його.

— Не тому, — сказав він, — не тому надумався ти не вішати їх, щоби віддати їх суддям, а тому, що признались вони тобі, що вони люде царські. І ти, — продовжав цар зі змагаючимся гнівом,— ти, знаючи, що вони мої люде, велів бити їх різками?

— Государю...

— Досить! — крикнув Іван.— Допит скінчений. Браття, — продовжав він, обертаючись до своїх любимців, — кажіть, що заслужив собі боярин, князь Микита? Кажіть, як думаєте, хочу знати, що думає кождий!

Голос Івана був неначе себе, але вид його говорив, що він в серци своїм уже порішив долю князя, і що біда чекає того, чий засуд покажеся мягший від його власного.

— Говоріть же, люде, — повторив він, піднісши голос, — що заслужив собі Микита?

(Дальше буде).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

РОСФОРД, ОГАЙО.

Жертви на будову Українського Народного Дому в Боську в Галичині.

Дальші жертви на будову Укр. Народного Дому в Боську зібрано в Форд Сіти, Па., а зложили слідуючі: по $10.00: Константин Теплий; по $5.00: Андрій Бабак, Николай Дугач, Николай Теплий і Василь Теплий з Вандергрифт, Па.; Василь Шиманський 4 дол.; Кирило Голизна 3 дол.; по 2 дол.: Ілько Бабак, Йосиф Теплий, Марцель Опалка; по 1.50: Мих. Гоменда; по $1.00: Йосиф Нич, Павло Бердель, Анджельо Тони, Лязар Стоянов, Франко Шаланкевич, о. Григорій Кульчицький, Лука Пельц, Іван Шаланкевич, Іван Лущак з Вандергрифт, Па.; по 50 цнт.: Павло Вісльоцький, Стефан Шанайда, Фред Вархоляк, Олекса Панчишин, Николай Міляча, Роман Війтик, Мих. Личак, Іван Завертайлюх, Мих. Голова, Гаврило Баль, Іван Гуцуляк, Стефан Оресик, Лука Тертишин, Мих. Зощак, Володимир Шостачко, Павло Платко, Тимко Вархоляк, Теодозій Пельц, Адрій Каня, Станислав Кійовський, Іван Куцишин, Лязар Меданов, Мих. Бек, Григорій Волошиновнч, Юрій Конрад, Мих. Гнатів, Бр. Драч, Іван Войтунь; Т-во Запорожська Січ, від. 63. Українського Народного Союза 10 долярів; з балю доход $21.35. Разом зібрано $98.85.

Дорогі браття! Честь вам за ваш труд і жертви, які ви зложили для наших братів, що живуть в країні гнету і рабства. Видно, що ви свідомі громадяне, коли відчуваєте недолю рідної землі. Видно, що розумієте, що се значить мати по селах свої власні народні твердині, в них молодше поколінне мало би спромогу виховуватись в українськім дусі, щоби, коли прийде друга спосібність, станули воно до боротьби за українську державу.

За Комітет:

Леон Бобак, секретар.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З діяльности Ц. З. К. Р. в Америці.

Заходом Центрального Комітету Запомогового Радехівщини відбулося дня 26. м. м. віче в справі оборони о. д-ра Пелліха, на якім зібрано на сю ціль $42.11. Зложили слідуючі: о. И. Чаплинський $3.00; І. Каштанюк, П. Дибайло, В. Карпинка, Г. Лисик, по $2.00; Г. Брик, І. Бакун, В. Дубас, О. Витяз, І. Білоріз, С. Клапій, І. Мисик, І. Лотоцький, Т. Каськів, І. Дибайло, пані Дзендзе, Олена Себель, Катерина Білоус, С. Кравчук, В. Василишин, П. Костів, М. Шумейко, І. Ковальчук, С. Копчук, І. Зелінський, П. Богатир, П. Кодапир, В. Костів, і Г. Соханьчик по $1.00; а решта дрібними жертвами. Комітет від себе доложив $8.00 і цілу суму вислав через Обєднанне на призначену ціль.

Предсідатель Ц. З. К. Р., д. П. Костів, відвідав в неділю дня 10. с. м. місцевість Грейт Дидовз, Н. Дж., де по Службі Божій в церковній гали відбулися збори в справі оборони о. д-ра Пелліха. Гр. Костів інформував слухачів про патріотичні подвиги Радехівців, а особливо о. д-ра Пелліха. Він представив запомогову акцію Центрального Запомогового Комітету Радехівщини в Америці. Жертви зложили слідуючі громадяне: Йосиф Кулич, Іван Микитин, Олекса Ковалик, Іван Ожиховський, Михайло Ожиховський, Анастазія Ковальчук, Петро Костів і Т. Гаврилишенко по $1.00; а Федь Шавалюк, Петро Грабінський, Павло Білоус, Н. Ковальчук, і Іван Дудак по 50 цнт. Решта дрібними жертвами. Разом $11.50. Збірку списав місцевий парохіяльний писар і передав Ц. З. К. Р. на руки предсідателя д. П. Костіва, яку перешлеться у призначене місце через Обєднанне.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

До лікаря прийшов гість і хоче, щоби вирвав йому болючий зуб. Дентист узяв кліщі, приклав до зуба й відскочив. „Бачите, — каже до хорого — так лікарі рвали зуби тому сто літ". Ще раз схопив зуб кліщами й відскочив кудись набік. „Бачите, так рвав бивам зуб мій конкурент, — потішує він переляканого пацієнта. За третим разом вириває зуб і каже гордо: „А осьтак я рву зуби!"

З ТАЄМНИЦЬ ПОЛЬСЬКОЇ ГОСПОДАРКИ.

Хочете довідатися про цікаві речі, що довкруги вас діються невидно для вашого ока, вдайтеся в розмову, їдучи поїздом з пасажирами. Поїзди ідуть всякі і з усіх усюдів. Поїздом ведеться звичайно на тему теперішних гараздів. Цікаво слухати.

Іду я, якийсь польський шляхтич з довгим сивим вусом і якийсь Жид, витлядає на купця, і ще другий жидок. Поїзд виїхав з Люблина в сторону Львова і їде, немов воли його тягнули би. Байдуже, що він не би поспішний. Всі очевидно цікаві, чому так поволи поїзд іде. Справу вияснює польський шляхтич. Перед місяцем скоротили тут залізничий шлях о 5 км. Збудували новий шлях, але оказуеться, що тор розсипається. Небезпечно по ньому їхати. Що дня направляють його, підсипують, але це нічого не помагає. Хиба лежить в самій будові. Старий шляхтич ломить руки і нарікає на теперішні часи. „До гробу пендзон Польскен" — отті інженери з домовим викшталценем. Ми дивуємося, зітхаємо разом з ним, а він з запалом починає оповідати далі. Панове! То еще ніц, послухайте, що у нас в Люблині за господарка! І оповідає: Була у нас в Люблині дорога. Годі було по ній їздити, бо ціла була у вибоях і горбках. Ухвалило місто дорогу сплянувати. Працювали через два роки. Зробили з неї цацко, аж любо подивитися. Вибрукували гарним камінням і віддали до прилюдного вжитку. Аж бачимо, за який місяць починають розкопувати дорогу на ново. Розкопали цілу, всадили каналізаційни рури і знов забрукували. Та не довго тішились ми новою дорогою з рурами. За короткий час знов почали робітники розбирати дорогу. Розбирають її до цього часу і вставляють водотягові рури. І засипають, але робітники говорять, що незадовго знов будуть розбирати, бо ще мають вставляти газові рури.

Шляхціц сопів зі зворушенням. Він, видно, любить свою Польщу, сердега.

Я роздумував над тим, до чого ще треба рур і скільки ще разів будуть розбирати і засипувати вулицю в Люблині, як мої роздумування перервав сусід-жидок. Він тримав в руці два білети і хитро спитав: А чи ви знаєте ви, кілько кільометрів з Люблина до Перемишля? Показує білет з Люблина до Перемишля, а на ньому і написано 234 км. Значить, знаєте! Знаю то знаю, але скажіть мені, скільки кільометрів є з Перемишля до Люблина? Тежь питання?! Очевидно, що стільки само.

Заперечуючий мах головою і у моїй руці білет з Перемишля до Люблина, а на ньому норне по жовтому 266 км. А от бачите, що не знаю, говорить жидок. Той самий залізничий шлях, тілько само поїзд іде, а ріжниці на 32 км.

Це щось так, як в календарі, додає. Від Різдва до Великодня 4 місяці, але від Великодня до Різдва 8 місяців...

Другий жидок, що їхав з нами, хитро усміхається. То ще нічого. То у нас варта послухати. Я з Холма. Минулого року почали будувати у нас памятник для „незнаного жолнєржа". На самій середині міста викопали страшенно глибоку і широку яму. Через рік звозили до неї цеглу, камінь і бетон і робили фундаменти. Я троха фаховець в тих справах і кажу вам, на тих фундаментах остоявсби навіть той собор, що його тепер розбирали у Варшаві, такі масивні були. Ми всі дивилися на те, а ніхто не знав, що там за гмах стане. Аж бачимо, Скінчили роботи коло фундаментів. Після того присипали їх землею і посіяли траву; тепер на тому місці травник і навіть ніхто не догадається, що там, під тою травою, бетонові метрові мури, що там десятки тисяч золотих закопано...

Чому так зробили, питаєте? Бо в середині роботи роздумались.

Подорож була, як бачите, весела і повчаюча. Це три епізоди, що ілюструють таємниці польської господарки. А скільки їх ненаписаних! Море! І от в те море пливуть і наші податки. — в.

(„Новий Час".)

Аркадій Аверченко.

СОВІТСЬКА ЛЄКЦІЯ ЛІТЕРАТУРИ.

Новий учитель увійшов до кляси, вклонився привітливо ученикам і сказав:

— Добридень, діти!

— Добридень, товаришу-вчителю!

— Чи всі присутні?

— А чорт знає!

— Що то значить? Не розумію. Як це?

— А так! Чи маємо за хвіст ловити кождого, хто не прийшов?

— Всетаки...

— Ну, приміром Євдокимова Андрія нема, Переплюхіна Ігоря...

— Що, вони хорі?

— Євдокимів пішов на базар, продати батьkову кравату і маншети, а Переплюхін женить-ся нині.

— Як то жениться? Жартуєте?!

— Був такий, що жартував — то поставили його під стінку (розстріляли).

— Всеж таки. Хлопець має чотирнацять літ і в такім віці вяжеться на ціле життя.

— Перестаньте, товаришу, хвилюватися, ще жовч трісне. Яке там ціле життя, до чорта. Обіцяв мені, що за тиждень розведеться. Він, товаришу-вчителю, жениться для бізнесу: наречена його має пів фунта сахарю і дві коробки конденсованого молока. Відбере, проковтне, а потім розведеться.

Новий учитель зітхнув, звісив голову і сказав:

— Отже забираємося до науки... Дятлів наблизився таємничо до вчителя і сказав:

— Є комбінація!

— Що то значить?

— Прошу мене зараз випустити. Дам вам раз понюхати.

— Ти збожеволів? Що понюхати?

— Кокаїнки...

— Йди на місце, здеморалізоване хлопче. Не підкупиш мене такою поганю. Коли потребуєш вийти...

— Отже так і є, що потрібую в важній справі: ранд-ву. — Така дівчинка, товаришу-вчителю, вогонь! Чудо не дівчина. Хочеш, товаришу, запізнаю тебе потім?

— Йди на місце!

— Останнє слово: дам три нюхи, добре? Инший хапав би зубами таку нагоду.

— Сідай. Отже, панове, займемося тепер Гоголем.

— Гогель—могель. Чиж хотів би нас почастувати? То тоді по товариськи!

Заблисли захланні погляди. Язики висувалися, облизували уста.

— Гоголь був письменником... Очи пригасли, руки повисли безсильно.

— Бачив ти — гарне ідження. Колиб я так знав, зараз дав ногам знати!

— Слухайте — Гоголь: „Мертві душі".

— А то знаменито! Хтож їх умертвив?

— Ніхто. Тут розходиться про мертвих мужиків...

— Так. Значиться, порішили земельну справу. Ну, ділай дальше!

— „До воріт готелю губерніяльного міста К. віхала порядна бричка, якою їздять..."

— Комісарі — замітив Дятлів.

— Зовсім не комісар— усміхнувся вчитель. — То був земельний власник Чичиків.

— Агент антанти — додумався хтось із задніх лавок.

„Зовнішний вигляд готелю відповідав його характерові..."

— Розуміємо. В ньому містилася губчека.

— Щож, знову — зморщив нетерпляче брови вчитель. — „За Чичиковом внесли його річи: передовсім валізу з білої шкіри... („десять міліонів коштує!" — зітхнув хтось у клясі) За валізою внесли скриньку магоневу й завинену в папір печену курку".

В клясі заметушилось.

— Як!... Що... Прошу ще раз перечитати це місце...

— „Завинену в папір печену курку".

— Ото буржуй проклятий!

— Зареквірувати би йому!

— Щоби так бодай одну ніжку відломити.

Учитель відчитав опис готелю, схвилювання кляси знову пригасло. Похнюплені рівнодушно голови піднеслися наpаз при магічних словах: „Чичиків казав подати обід".

— Як то обід? Який обід? Таж мав печену курку?

— „Подавали насамперед йому ріжні страви, які звичайно подають у гостинницях, як примiром: борщ із пиріжками в крухім тісті, мозки з горошком, ковбасу з капустою, печену курку, солені огірки і безсмертні солодкі, крухі тісточка"...

— Чиж можливо, щоби не тріснув?!

— Брехня!

— Чекай, товаришу! Почислимо, що такий обід може коштувати. На борщ із пиріжками хай буде пятьсот тисяч, мозок — вісімсот тисяч.

— Хіба твій мозок! Де ти найдеш за вісімсот тисяч печений мозок із горохом і хлібом? Тут треба вложити з шість міліонів!

Учитель усміхнувся.

— Це, що Чичиків їв у гостинниці, то ще ніщо в порівнанні з тим, чим частувала його Коробочка. „Прошу ласкаво до стола — сказала господиня. Чичиків озирнувся і побачив, що на столі стояли вже грибки, пиріжки, блини, клюски з ріжними додатками: з цибулею, маком, сиром, дрібними рибками тай ще з ніріжнійшими прикрасами". „Прошу пирога з яйцями — сказала Коробочка. Чичиків підвинув до пирога з яйцями, зів добрий його шматок, похвалив його. „А блинів?" — сказала господиня. Чичиків звинув три блини разом, встромив до розтопленого масла, проковтнув їх, а уста й руки обтер серветкою.

— Брехня!...

— Тьфу, до чорта! — сплюнув хтось голосно. — А де він іще їв обід?

— Не в цьому річ. Прочитаю вам краще геніяльну характеристику Чичикова і його служби.

— Ні, чорт їх дебери! Того не треба.

— Не треба!

— Ну, то опис Собакевича, хочете? Незвичайно пластичний. Ніби різьба, вирізблена долотом геніяльного різ...

— А був він у нього на обіді?

— Був.

— Що їв? Ну, що?

„Борщ, серденько, дуже добрий маємо нині — сказав Собакевич, сербаючи і зісуваючи з пімвиска на свою тарілку величезний кусень „няні", звісної страви, яку подають до борщу. Робиять її з овечого желудка, начиненового кашею гречаною, мозком і ніжками.

„Візьміть кусень барана! говорив Собакевич, звертаючи-ся до Чичикова: — Ось реберця баранячі з кашею. В мене такий звичай — як є вепровина, цілого вепра на стіл давай! — як баранина — цілого барана тягни, як гуска — цілу гуску!".

— Брехня! — роздався в клясі жалісний зойк.

— Брехня? — обидився учитель. — Ні, мої панове. Гоголь не бреше! Візьмім приміром, який правдивий є його опис характеру Плюшкіна...

— А в нього їв обід?

— Ну, ні, хто там у Плюшкіна міг би зісти обід.

— Коли так, то до чорта з Плюшкіном.

— У когож іще Чичиків обідав?

— У Манілова, у Пітуха був на обіді, на сніданні у поліцмайстра.

— Послухайте, який гарний опис поліцмайстра, як типу.

— До чорта з описом типу! Що було на снідання?

„Появилися на столі: білуга, осетр, зиги, кавяр прасований і кавяр свіжий, оселедці, сир, грибки..."

— Брехня! — завив Симон Кустиків, заткав вуха і скоро кивав головою.

— То неможливе!

Учитель задумано і співчуваючо оглянув своїх учеників. Зітхнув:

— Ні, так дійсно було.

— А чому тепер так не є? Прошу сказати! Чому? Ну?

— Тепер нема того, бо теперішний комуністичний устрій знищив і зруйнував економічне життя нашої країни, а касуючи шановане на протязі століть право власности, вбив охоту до праці.

Дятлів вискочив нарадз із лавки та скрикнув нервово:

— Котра година?

Учитель виняв годинник.

— Ах, який гарний! Чи можна поглянути?

Дятлів підійшов, нахилився до вчителевої камізольки і ні, бито оглядаючи годинник, прошептав:

— Доказування цих теорій прошу відложити на пізніше. При Чибікові і Вацетісі годі.

— Мій Боже! Чому?

— То шпигуни! В „Чека" служать! Зараз засиплять вас.

Учитель знову поглянув на худі лиця й розпалені очи, а потім зітхнув, не сказав уже нічого, забрав свого Гоголя і вийшов із кляси.

Переклав М. Тр...ий.